

Biblio theca Philoso phica

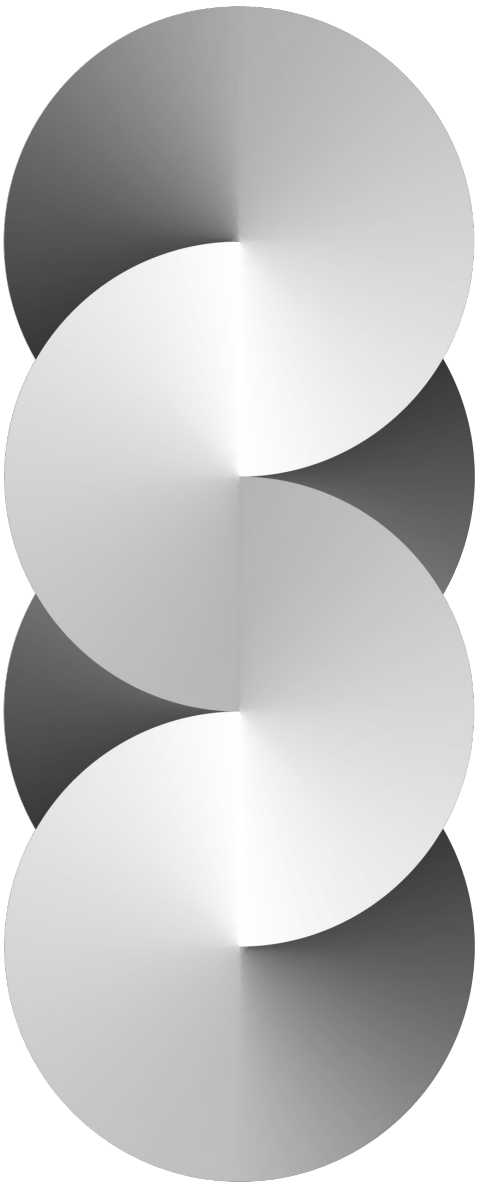
4(2019)

Janusz Maciaszek

Filozofia
Donalda Davidsona
Podstawy semantyki

Biblio
theca
Philoso
phica

4(2019)

WYDAWNICTWO
UNIWERSYTETU
ŁÓDZKIEGO

Biblio
theca
Philoso
phica

4(2019)

Janusz Maciaszek

Filozofia
Donalda Davidsona
Podstawy semantyki

 WYDAWNICTWO
UNIWERSYTETU
ŁÓDZKIEGO

Łódź 2019

Janusz Maciaszek – Uniwersytet Łódzki, Wydział Filozoficzno-Historyczny, Instytut Filozofii
Katedra Logiki i Metodologii Nauk, 90-131 Łódź, ul. Lindleya 3/5

RADA NAUKOWA SERII *BIBLIOTHECA PHILOSOPHICA*
Marek Gensler, Andrzej Indrzejczak, Elżbieta Jung, Andrzej Maciej Kaniowski
Krzysztof Kędziora, Ryszard Kleszcz, Janusz Maciaszek, Paweł Pieniązek

RECENZENT
Urszula Żegleń

REDAKTOR INICJUJĄCY
Magdalena Skoneczna

OPRACOWANIE REDAKCYJNE
Monika Grucza

SKŁAD I ŁAMANIE
Janusz Maciaszek

KOREKTA TECHNICZNA
Leonora Gralka

PROJEKT OKŁADKI
Katarzyna Turkowska

Zdjęcie wykorzystane na okładce: © Depositphotos.com/vladystock

Wydrukowano z gotowych materiałów dostarczonych do Wydawnictwa UŁ

© Copyright by Janusz Maciaszek, Łódź 2019
© Copyright for this edition by Uniwersytet Łódzki, Łódź 2019

Wydane przez Wydawnictwo Uniwersytetu Łódzkiego
Wydanie I. W.08870.18.0.M

Ark. druk. 17,125

ISBN 978-83-8142-529-2
e-ISBN 978-83-8142-530-8

Wydawnictwo Uniwersytetu Łódzkiego
90-131 Łódź, ul. Lindleya 8
www.wydawnictwo.uni.lodz.pl
e-mail: ksiegarnia@uni.lodz.pl
tel. (42) 665 58 63

SPIS TREŚCI

Wstęp	5
Rozdział 1. Alfreda Tarskiego semantyczna definicja prawdy	11
1. Prosty przykład semantycznej definicji prawdy	12
2. Wymóg merytorycznej trafności	15
3. Metodologiczna poprawność	20
4. Filozoficzne problemy związane z semantyczną definicją prawdy	23
5. Semantyczna definicja prawdy a klasyczna koncepcja prawdy	27
6. Rola T-zdań w semantycznej definicji prawdy	30
7. Program naukowej semantyki	32
8. Wstępna rekonstrukcja semantycznej definicji spełniania	35
9. W stronę semantycznej definicji prawdy w sformułowaniu syntaktycznym	40
10. Uogólnienie definicji spełniania do definicji prawdy	45
11. Problemy semantycznej definicji prawdy w sformułowaniu syntaktycznym	49
12. Semantyczna definicja prawdy w sformułowaniu semantycznym	53
13. Holistyczny aspekt semantycznej definicji prawdy	57
14. Hartry Fielda interpretacja semantycznej definicji prawdy	59
15. Scotta Soamesa interpretacja semantycznej definicji prawdy	65
Dodatek. Pojęcie prawdy w modelu	69
Rozdział 2. Teoria znaczenia a wyuczalność	75
1. Empirystyczne teorie znaczenia i ich krytyka	77
2. Krytyka poglądów Strawsona	84
3. Wyuczalność języka a teoria znaczenia	88
4. Krytyka teorii wyrażeń cudzysłowowych	95
5. Krytyka wybranych teorii mowy zależnej	100
6. Wyuczalność a składalność	105
Rozdział 3. Semantyka nieodniesieniowa	111
1. Przegląd wybranych semantyk odniesieniowych	112
2. W stronę semantyki nieodniesieniowej	119
3. Teoria odniesienia bez odniesień	125
4. Argument procy	130
5. W stronę Alfreda Tarskiego semantycznej definicji prawdy	136
6. Okazjonalność	144
7. Johna Fostera zarzuty wobec teorii prawdy jako teorii znaczenia	150

Rozdział 4. Teoria interpretacji	171
1. Perspektywa trzecioosobowa	174
2. Ontogeneza procesu interpretacji – trzy rodzaje wiedzy i triangulacja	183
3. Warunki możliwości interpretacji – krytyka schematu pojęciowego	193
4. Warunki możliwości interpretacji – Zasada życzliwości	200
5. Holistyczny aspekt interpretacji	204
6. Przekład radykalny	208
7. Interpretacja radykalna	214
8. Interpretacja w praktyce	227
9. Niezdeteminowanie interpretacji	239
Bibliografia	251
Indeks osób	257
Indeks pojęć	259
Summary	263

WSTĘP

Donald Davidson (1917–2002) był – w opinii większości badaczy – jednym z najbardziej wpływowych filozofów XX wieku¹. Jego bogata twórczość wzbudza do dzisiaj wiele kontrowersji, których źródłem jest często to, że w czasach postępującej specjalizacji w filozofii Davidson starał się stworzyć spójny system filozoficzny obejmujący metafizykę, teorię poznania, teorię działania, filozofię umysłu, filozofię języka oraz filozofię nauki. Pod względem rozmachu programu filozoficznego Davidson nawiązywał do klasycznych systemów filozoficznych, w szczególności do systemu Arystotelesa. Dla każdej z wymienionych wyżej dyscyplin filozoficznych zaproponował oryginalne i niebanalne rozwiązania. W wielu przypadkach da się oczywiście przedstawić rozstrzygnięcia bardziej atrakcyjne i satysfakcjonujące. Prezentując i oceniając dokonania Donalda Davidsona należy jednak uwzględnić całość zaproponowanego przezeń systemu, który przypomina bardzo skomplikowane, lecz subtelne puzzle, w których każdy element znajduje się dokładnie na swoim miejscu – co stanowi spore wyzwanie dla autora monografii poświęconej jego filozofii. Aby bowiem zrozumieć i docenić całość systemu należy znać jego części. Aby zrozumieć i docenić jego części należy znać całość. Sam Davidson nigdy nie dokonał syntezy własnego systemu filozoficznego, który został przedstawiony w ok. 200 artykułach opublikowanych na przestrzeni niemal 40 lat. Najważniejsze z nich zostały przedrukowane w pięciu zbiorach wydanych przez Oxford University Press. Pierwszy z nich, *Essays on Actions and Events* (2001), wydany po raz pierwszy w roku 1980, obejmuje prace z zakresu filozofii działania oraz filozofii umysłu. W *Inquiries into Truth and Interpretation* (1984) znalazły miejsce prace z zakresu semantyki, zaś w *Subjective, Intersubjective, Objective* (2001a) – głównie z zakresu teorii poznania. Tom *Problems of Rationality* (2004) obejmuje teorię racjonalności, która jednak łączy się ściśle z filozofią umysłu. Ostatni zbiór *Truth,*

¹ Ciekawe informacje na temat życia i twórczości filozoficznej Donalda Davidsona można znaleźć w wywiadzie, którego udzielił Ernestowi Lepore'owi. Wywiad ten opublikowany został w (Davidson 2004).

Language, and History (2005) zawiera, oprócz artykułów poświęconych teorii prawdy i filozofii języka wraz z jej zastosowaniami w teorii literatury, teksty z zakresu historii filozofii, w których Davidson proponuje m.in. oryginalną analizę poglądów Platona, Arystotelesa, Spinozy oraz Hume'a. Na gruncie polskim, poza kilkoma przekładami pojedynczych artykułów, wydany został wybór artykułów Davidsona *Eseje o prawdzie, języku i umyśle* (1992).

Filozofii Donalda Davidsona poświęcono bardzo wiele publikacji, na które składają się zarówno zbiory artykułów, jak i monografie poświęcone różnym fragmentom jego systemu. Z pierwszej grupy należy wymienić przede wszystkim *Truth and Interpretation. Perspectives on the Philosophy of Donald Davidson* pod redakcją E. Lepore'a (1986), *Dyskusje z Donaldem Davidsonem o prawdzie, języku i umyśle* pod redakcją U. Żegleń (1996), zmienioną wersję angielską tego zbioru (Żegleń 1999), *Philosophy of Donald Davidson* pod redakcją L. D. Hahna (1999), *Donald Davidson* pod redakcją K. Ludwiga (2003) oraz *A Companion to Donald Davidson* pod redakcją E. Lepore'a oraz K. Ludwiga (2013). Do drugiej grupy należą w pierwszej kolejności dwie monografie również autorstwa E. Lepore'a i K. Ludwiga: *Donald Davidson. Meaning, Truth, Language, and Reality* (2005) oraz *Donald Davidson's Truth-Theoretic Semantics* (2007).

Przedstawiona tu niepełna lista ważniejszych publikacji poświęconych filozofii Davidsona stanowi, obok jego tekstów, bardzo bogaty materiał do studiów dla każdego, kto interesuje się jego twórczością. Prezentowana czytelnikowi monografia nie ma zatem na celu konkurowania z wymienionymi publikacjami. Moim podstawowym celem było zwrócenie uwagi na filozoficzne wątki obecne *explicite* lub jedynie *implicite* w publikacjach Davidsona, który to aspekt jest – moim zdaniem – nie do końca doceniany we wspomnianych opracowaniach, skupiających się przede wszystkim na rekonstrukcji oraz na technicznym aspekcie jego poglądów. Niniejsza praca ma również – co stanowi sprawę niebagatelną – uzupełnić braki w publikacjach na temat Davidsona w języku polskim i jest adresowana do polskiego czytelnika.

Właściwe przedstawienie filozoficznego systemu Donalda Davidsona jest zadaniem stanowiącym spore wyzwanie. Dlatego też prezentowana monografia stanowi jedynie pierwszą część planowanej większej całości. W kolejnych tomach chciałbym poruszyć przede wszystkim zagadnienie zastosowania semantyki Davidsona oraz dokonać analizy jego teorii działania. Nie sposób jednak w tomie poświęconym podstawom semantyki nie wspomnieć choćby krótko o zastosowaniach semantycznej definicji prawdy w realizacji Davidsonowskiego projektu semantycznego (analiza parataktyczna), o przyczynowej teorii metafory, która – wedle Davidsona – wykracza poza zakres semantyki, oraz o Davidsonowskiej filozofii działania – wszak mówienie jest szczegól-

nym rodzajem działania. Nie sposób również nie wspomnieć, choćby w zarysie, o jego poglądach metafizycznych oraz o Davidsonowskiej filozofii umysłu i epistemologii. Wszystkie te tematy wymagają jednak oddzielnego opracowania.

W prezentowanej pracy starałem się nie tylko analizować poglądy Davidsona na tle głównych nurtów filozoficznych, ale wskazywać – tam gdzie jest to możliwe – na jego związki z filozofią polską. Nie chodzi tutaj jedynie o podkreślenie wykorzystania przez Davidsona sformułowanej przez Alfreda Tarskiego semantycznej definicji prawdy, gdyż jest to sprawa oczywista i powszechnie znana. Związki te widoczne są również w przypadku analizy zdań psychologicznych Tadeusza Kotarbińskiego oraz Kazimierza Ajdukiewicza, którego dyrektywalna teoria znaczenia zawiera pewne idee pojawiające się *implicite* w Davidsonowskiej teorii interpretacji.

W tym miejscu nasuwa się zasadnicze pytanie. Skoro Davidson miał ambicje stworzyć system filozoficzny, to dlaczego pierwszy tom projektowanego cyklu poświęcony jest właśnie podstawom jego filozofii języka? Odpowiedź na to pytanie leży w istocie Davidsonowskiego systemu filozoficznego. Wśród problemów poruszanych przez Donalda Davidsona filozofia języka pełni bowiem rolę szczególną, gdyż to ona właśnie łączy różne obszary jego filozofii w jeden spójny system. Powód tego jest oczywisty – człowiek jest istotą obdarzoną mową, która służy do komunikowania się z innymi ludźmi zarówno w sprawach faktów, odczuć, jak i głoszonych teorii – również teorii filozoficznych. Komunikacja językowa nie jest jednak dla Davidsona, jak zazwyczaj zakładano w tradycyjnej filozofii przed tzw. zwrotem językowym, całkowicie neutralna, zaś język nie jest przezroczysty. Język jest środkiem za pomocą którego artykułujemy nasze poznanie, a zarazem wyznacza granice wszelkiego poznania. Widać to wyraźnie z perspektywy ontogenezy języka. W pierwszych miesiącach życia nauczyliśmy się reagować językowo na pewne powtarzające się bodźce. W nauce tej niezbędni byli opiekunowie, którzy już znali język i nauczyli nas konwencjonalnych reakcji na bodźce. Po tym wstępnym okresie nastąpił etap najważniejszy – etap konceptualizacji rzeczywistości, etap kategoryzacji rzeczy i zdarzeń. Na tym etapie również niezbędni są inni ludzie, z którymi nieustannie „uzgadniamy” nasze przekonania na temat rzeczywistości, zgadzając się co do faktów lub spierając się o nie. Czynimy to jednak zawsze przy użyciu języka. Język pełni nie tylko niezwykle istotną rolę w naszych przyczynowych interakcjach z realnie istniejącym światem oraz innymi ludźmi, ale – co równie ważne – owe interakcje wpływają na język. Język jest zatem, jak twierdził Donald Davidson, wystarczająco obiektywny, aby można było twierdzić, że ma się rację – nawet w filozofii.

Davidson uważany jest za autora bardzo wymagającego wobec swoich czytelników. Stosowane przez niego argumenty mają zazwyczaj charakter niezwykle eliptyczny, niekiedy tajemniczy (*criptic*). W jego publikacjach spotykamy wiele powtórzeń oraz sformułowań budzących liczne wątpliwości, gdyż jego poglądy semantyczne stopniowo ewoluowały. Nie były to zmiany radykalne, lecz raczej przesunięcia akcentów będące rezultatem coraz szerszej perspektywy wyznaczanej przez powoli uzupełniany system. Opis ewolucji poglądów Davidsona na semantykę stanowi kolejny cel, jaki postawiłem przed sobą pisząc tę monografię. Oczywiście żadna monografia nie zastąpi lektury tekstów Davidsona – moim celem była jedynie pomoc w ich zrozumieniu oraz zaproponowanie własnej interpretacji tych tekstów. Dlatego też kilka wybranych artykułów, które są – moim zdaniem – kluczowe dla zrozumienia podstaw jego semantyki, omawiam bardzo dokładnie, rozwijając i egzemplifikując myśli Davidsona, zestawiając je często z poglądami innych filozofów języka.

Pierwszy rozdział poświęcony jest semantycznej definicji prawdy, stanowiącej podstawę, na której Davidson oparł swą teorię znaczenia, a następnie teorię interpretacji. Przeprowadzona w tym rozdziale analiza jest bardzo drobiazgowa, gdyż w większości publikacji na temat filozofii Davidsona prezentację teorii Tarskiego traktuje się w sposób bardzo skrótowy, zakładając, że jest powszechnie znana. Moje doświadczenie wskazuje jednak, że nie do końca odpowiada to stanowi faktycznemu. Dotyczy to zarówno filozofów, jak i matematyków.

Powstanie semantycznej definicji prawdy było motywowane zastosowaniami w metamatematyce. Z czasem poglądy Tarskiego ewoluowały w stronę teorii modeli, pozostawiając tym samym semantyczną definicję prawdy filozofom. Nie ulega wątpliwości, że na jej temat powstało wiele wartościowych opracowań – na kilka z nich powołuję się w tej pracy, ale dość często zdarzają się raczej powierzchowne odwołania do tej teorii. Sprzyja temu fakt, że wynikające z niej T-zdania przybierają niekiedy postać trywialną, o czym świadczy pochodzący od Tarskiego przykład „Zdanie *Śnieg jest biały* jest prawdziwe wtedy i tylko wtedy, gdy śnieg jest biały”. Dlatego też jestem przekonany, że nie da się w pełni zrozumieć poglądów semantycznych Donalda Davidsona, nie dostrzegając problemów, które towarzyszyły Tarskiemu podczas formułowania swej definicji. W związku z tym odtwarzam ewolucję poglądów Alfreda Tarskiego oraz kontekst filozoficzny, w którym się owe poglądy kształtowały. Chodzi tu głównie o dominujący w pierwszej połowie XX w. fizykalizm, który wywarł znaczny wpływ na postawę Tarskiego. Wskazuję również powody, dla których wcześniejsza definicja prawdy w języku, na której oparł swą semantykę Davidson, przekształciła się z czasem

w definicję prawdy w modelu, które to podejście jest Davidsonowi nie tylko obce, ale stanowi przedmiot jego zdecydowanej krytyki².

Drugi rozdział poświęcony jest przede wszystkim rozwinięciu i wyjaśnieniu idei, które Davidson zawarł, w sposób niezwykle eliptyczny, w *Theories of Meaning and Learnable Languages* (1966) – swym pierwszym artykule poświęconym filozofii języka. Przede wszystkim odtwarzam i rozwijam w nim Davidsonowską krytykę empirystycznych teorii znaczenia, które można wywieść z Arystotelesa teorii znaku językowego. Donald Davidson poświęcił temu zagadnieniu jedynie kilka słów, chociaż problem ten jest niezwykle ważny nie tylko dla uzasadnienia słuszności podstaw semantyki Davidsona, ale również z powodu nawiązania do konstruktywnej krytyki empiryzmu podjętej przez Quine'a w *Dwóch dogmatach empiryzmu* (1951), a następnie kontynuowanej przez samego Davidsona w *O pojęciu schematu pojęciowego* (1974). Z tego punktu widzenia poglądy filozoficzne Donalda Davidsona wpisują się doskonale w przemiany zachodzące na gruncie filozofii analitycznej w drugiej połowie wieku XX.

Rozdział trzeci poświęcony jest Davidsonowskiej teorii znaczenia opartej na semantycznej definicji prawdy, która została określona przez jej autora nieco oksymoronicznym mianem „teorii znaczenia bez znaczeń”. Wybór odpowiednio zmodyfikowanej semantycznej definicji prawdy – zwanej od tego momentu teorią prawdy – na podstawie teorii znaczenia znajduje swe uzasadnienie w rozdziale drugim, zaś jej nieodniesieniowa interpretacja nawiązuje do rozważań rozdziału pierwszego. W rozdziale tym dokładnie omawiam i rozwijam argumenty, które Davidson wysuwa przeciw semantynom odniesieniowym w swym kanonicznym tekście *Prawda i znaczenie* (1967). Rozważania trzeciego rozdziału kończy dokładne omówienie krytycznego artykułu autorstwa J. A. Fostera *Meaning and Truth Theory* (1976) oraz odpowiedzi, których Davidson udzielił Fosterowi. Tekst Fostera jest niewątpliwie trudny, jednak zdecydowałem się na jego dokładne skomentowanie, gdyż odpowiedzi, których udzielił Davidson, kończą pierwszy okres jego poglądów semantycznych, które można opatrzyć etykietą „teoria znaczenia”, zapoczątkowując jednocześnie okres teorii interpretacji.

Teorii interpretacji poświęcony jest ostatni, a zarazem najdłuższy rozdział monografii. W rozdziale tym nie ograniczam się do teorii interpretacji *sensu stricto*, lecz nawiązuję do poglądów epistemologicznych Davidsona. Uznałem bowiem, że nie da się w pełni zrozumieć czym jest interpretacja, nie znając poglądów Davidsona na temat poznania. W rozdziale tym zawarłem również analizę Davidsonowskiego antykonwencjonalizmu, który znajduje swój wyraz

² Chodzi tu o krytykę tzw. teoriomodelowych semantyk języka naturalnego.

w paradoksalnie brzmiącym stwierdzeniu, że nie istnieje nic takiego jak język, oraz omówiłem warunki możliwości interpretacji, czyli Davidsonowską krytyką schematu pojęciowego oraz tzw. Zasadę życzliwości. Sporo miejsca poświęciłem również Quine'a przekładowi radykalnemu oraz Davidsonowskiej interpretacji radykalnej. Za szczególnie ważny i reprezentatywny dla późniejszych poglądów Donalda Davidsona uznałem artykuł *A Nice Derangements of Epitaphs* (1986), którego dokładnemu omówieniu również poświęciłem sporo miejsca. Monografię kończy paragraf poświęcony problemowi niezdeterminowania interpretacji. Pewne tematy związane z interpretacją, np. teorię decyzji, potraktowałem w sposób bardziej skrótowy, gdyż uznałem, że zagadnienia te zostały wyczerpująco omówione w dostępnej literaturze oraz – moim zdaniem – nie pełnią roli kluczowej w zrozumieniu głównych idei Davidsona.

W niniejszej publikacji nawiązuję w pewnym stopniu do napisanej przeze mnie 10 lat temu monografii *Znaczenie, prawda, przekonania. Problematyka znaczenia w filozofii języka* (2008), ale jest to tekst zasadniczo nowy. W przeciągu owych lat zmieniłem bowiem częściowo rozumienie Davidsonowskiej filozofii języka. W szczególności w większym stopniu niż kiedyś dostrzegam filozoficzną doniosłość Tarskiego semantycznej definicji prawdy oraz różnicę między wczesnymi a późniejszymi poglądami Davidsona. Inaczej również oceniam rolę przekładu w teorii prawdy.

Na treść prezentowanej monografii wpłynęły niewątpliwie moje wystąpienia seminaryjne i konferencyjne oraz prowadzone przeze mnie zajęcia dydaktyczne, podczas których próbowałem wielokrotnie wyjaśnić słuchaczom filozofii niebanalność i filozoficzną wagę poglądów Donalda Davidsona. Uznałem wówczas, że podnoszone przez niego zagadnienia semantyczne należy mocno osadzić w kontekście jego filozofii oraz opatrzyć – tam gdzie jest to tylko możliwe – licznymi i odpowiednio dobranymi przykładami. Książka przeznaczona jest przede wszystkim dla filozofów interesujących się językiem oraz filologów, którzy pragną zapoznać się z filozoficzną refleksją nad językiem. Davidsona teoria interpretacji znalazła bowiem poczesne miejsce również w teorii literatury.

ROZDZIAŁ 1

ALFREDA TARSKIEGO SEMANTYCZNA DEFINICJA PRAWDY

Sądzę, że zarówno językoznawcy jak i filozofowie zainteresowani językami naturalnymi przeoczyli kluczowe znaczenie teorii prawdy (...) dlatego, iż przecenili oni trudności, na jakie napotyka próba podania formalnej teorii prawdy danego języka naturalnego

(Davidson 1992/1970, s. 60–61)¹.

Wokół Tarskiego semantycznej definicji prawdy narosło wiele nieporozumień. Dotyczą one głównie filozoficznych aspektów definicji, gdyż jej waga dla metamatematyki nie jest kwestionowana. Ze względu na cele tej monografii, wspomniany aspekt semantycznej definicji prawdy nie będzie nas jednak interesował. Trudności interpretacyjne sprowokowane zostały przez samego Tarskiego, który w publikacjach poświęconych semantycznej definicji² prawdy pisze o niej w sposób nie do końca przejrzysty, a czasami wręcz nie do końca konsekwentny. Pośród filozofów posiada ona wielu zagorzałych zwolenników, np. Donalda Davidsona, którzy twierdzą, że stanowi ona źródło wielu inspiracji filozoficznych i pomimo swej formalnej prostoty charakteryzuje się filozoficzną głębią. Dla przeciwników definicja prawdy zbudowana przez Tarskiego jest z filozoficznego punktu widzenia absolutnie nieciekawa i stanowi jedynie kolejną nieudaną próbę zdefiniowania tego pojęcia. Są również tacy, którzy uważają, że wartość semantycznej definicji prawdy

¹ Tłumaczenia cytatów pochodzących z pozycji, dla których nie podaję w bibliografii polskich przekładów pochodzą ode mnie. Tam, gdzie jest to niezbędne, w odniesieniu bibliograficznym podane są dwa lata oddzielone ukośnikiem. Pierwszy to rok wydania, z którego pochodzi cytat, zaś drugi to rok pierwszego wydania, który pozwala na znalezienie danej pozycji w bibliografii.

² Teksty poświęcone semantycznej definicji prawdy zostały wydane w latach 1930–1944.

polega przede wszystkim na zdemaskowaniu prawdy jako pojęcia nieciekawego i trywialnego. Prowadzi to wprost do minimalistycznych, np. deflacyjnych, koncepcji prawdy.

Celem tego rozdziału jest przybliżenie czytelnikowi filozoficznych problemów związanych z semantyczną definicją prawdy i przedstawienie tych jej zastosowań na polu filozofii języka, które są istotne z punktu widzenia celów monografii poświęconej podstawom stworzonej przez Donalda Davidsona semantyki języka naturalnego. Ponieważ Davidson wykorzystał semantyczną definicję prawdy jako teorię znaczenia, nie jest możliwe właściwe zrozumienie podstaw jego semantyki bez znajomości tych aspektów semantycznej definicji prawdy, które pozwoliły Davidsonowi na zaadaptowanie jej do potrzeb filozofii języka. Co więcej, wiele wątpliwości dotyczących Davidsonowskiej teorii znaczenia ma swoje źródło w analogicznych wątpliwościach związanych z semantyczną definicją prawdy. Davidson nie tylko bowiem adaptował teorię prawdy do potrzeb teorii znaczenia, ale był jednym z najważniejszych komentatorów myśli filozoficznej Alfreda Tarskiego. Prezentując semantyczną definicję prawdy starałem się unikać zbędnych formalizmów oraz odwołań do logiki formalnej. Jednak czytelnik, który uzna, że rozważania przedstawione w tym rozdziale są zbyt drobiazgowe, może poprzestać na przeczytaniu jedynie pierwszych paragrafów rozdziału.

1. PROSTY PRZYKŁAD SEMANTYCZNEJ DEFINICJI PRAWDY

W jednej z pierwszych prac poświęconych semantycznej definicji prawdy Tarski deklарował, że jego celem – a zarazem problemem, który zamierzał rozwiązać – jest:

(...) konstrukcja metodologicznie poprawnej i merytorycznie trafnej definicji pojęcia zdania prawdziwego. Definicja ta ma uwzględniać intuicje, które są zawarte w tak zwanym klasycznym ujęciu pojęcia prawdy, według którego prawdziwy [o zdaniu] znaczy tyle, co „zgodny z rzeczywistością” (1932, s. 9)³.

³ W rozdziale tym konsekwentnie pomijam nazwisko Tarskiego w odniesieniach bibliograficznych, podając – tam gdzie jest to konieczne – jedynie rok pierwszego wydania oraz stronę ze zbiorowego wydania dzieł Tarskiego (1995). W całej monografii – w miejscach, w których nie będzie prowadziło to do nieporozumień – będę pomijał w odniesieniach bibliograficznych nazwisko autora oraz rok wydania.